

การใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่านภาษาไทย*

ฤทัยรัตน์ ลอยเจริญ¹

บุญญิตี ชำนาญกิจ²

บทคัดย่อ

ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategies) ในการสอนอ่านภาษาไทย เป็นวิธีการนำความรู้และกระบวนการทางความคิด มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รวมถึงการจัดการตนเองเกี่ยวกับการวางแผนการอ่าน การเลือกวิธีการหรือยุทธวิธีที่เหมาะสมในการอ่าน การควบคุมตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน และการประเมินผลในการอ่านของผู้อ่าน อีกทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถทางการเรียนรู้ด้านการอ่านของผู้อ่านควบคู่ไปด้วย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม (Cognitive theory) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้อ่านสามารถเพิ่มเติมมโนคติและความคิดของตนเอง และทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema theory) ที่เน้นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับบทอ่าน มีการวางแผนเพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการอ่าน มีการประเมินการอ่านของตนเองเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบการอ่านของตน ซึ่งการใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่านนั้นจะมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายในการอ่านก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของการสอนอ่านเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน, การสอนอ่านภาษาไทย

* บทความวิชาการ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์,

E-mail: ruthailoicharn@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Using Metacognition Strategies in Thai Reading Instructional*

Ruthairat Loicharern¹

Banyat Chamnankit²

Abstract

Metacognition strategies in Thai reading instructional is the application of knowledge and thinking process to make the reader have self-awareness as well as self-management in making a reading plan, selecting suitable ways or strategies, controlling and checking comprehension and evaluating, together with taking into account the learning ability in reading of the reader. These components will enable the reader to solve the reading problems and to improve one's own reading effectively basing on Cognitive theory which emphasizes change since learning will not take place unless the reader can develop one's own conceptual ideas. Schema theory also comes into play as interactive process between the reader and what is being read is an emphasis by making a plan to determine ways to read, and evaluating periodically to check one's own reading. Whether using Metacognition strategies in teaching reading will be effective according to the reading purpose or not, following what to practice according to each component of teaching reading is of importance.

Keywords: Metacognition strategies, Thai reading instructional

* Research Article from Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand, 2014

¹ Student in Doctor of Education Degree, Educational and Learning Management Program, Nakhon Sawan Rajabhat University,

E-mail: ruthailoicharern@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

บทนำ

ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน หรือ Metacognition Strategies เป็นวิธีการนำความรู้และกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ มีการวางแผนเลือกวิธีการอ่านที่เหมาะสม กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน ตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านและประเมินผลการอ่านเพื่อนำไปใช้ในการอ่านครั้งต่อไป ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน จึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการช่วยให้ผู้อ่านแก้ปัญหาการอ่านของตนได้เป็นอย่างดี (ศุภิสรา ทองโพธิ์, 2550, น. 3) ซึ่งความสำคัญของยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ในการอ่านที่กล่าวมานั้น ทำให้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่านไว้หลายคน ซึ่งผลการศึกษาที่พบนั้นสอดคล้องกัน ก็คือผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยยุทธวิธีเมตาคอกนิชันจะมีความเข้าใจในการอ่านที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Oxford, 1990, O'malley, 1985, สุชาติ สุวรรณขาว, 2545)

การใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ในการสอนอ่านภาษาไทยสามารถช่วยให้ผู้เรียน มีความตระหนักรู้คิดในตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องอ่านและเรียนรู้ โดยมีการเชื่อมโยงความรู้การวางแผน กำกับตรวจสอบ และประเมินผลการอ่าน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ (สุเทียบ ละอองทอง, 2545, น. 6) แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงร่วมด้วย คือความสามารถทางการเรียนด้านการอ่านของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน การรับรู้ของแต่ละบุคคลก็น่าจะแตกต่างกัน ดังนั้น การเรียนรู้ด้านการอ่านจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถทางการเรียนด้านการอ่านของผู้เรียนด้วยเสมอ (ธวัชพร หอมวงษ์, 2541, น. 24) การนำยุทธวิธีเมตาคอกนิชันมาใช้ในการสอนอ่านนั้นจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ความหมายของยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน

Metacognition Strategies เป็นที่รู้จักมากในปัจจุบันซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายไว้หลายคนทั้งต่างประเทศและประเทศไทย ดังที่ Flawell (1976, p. 14) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นวิธีการนำความรู้และกระบวนการเกี่ยวกับกระบวนการคิด และผลที่ได้รับจากการใช้กระบวนการทางความคิดของตน เป็นการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางสมองของบุคคลและการควบคุมความรู้นั้น ขณะที่บุคคลนั้นกำลังเรียนรู้ทางวิชาการ Brown (1987) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นวิธีการนำกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นที่บุคคลใช้ควบคุมกิจกรรมทางความคิดเพื่อให้มั่นใจว่าเป้าหมายทางความคิด ได้บรรลุกระบวนการเหล่านี้ช่วยในการจัดระเบียบและเข้าใจการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยการวางแผน การควบคุมตรวจสอบกิจกรรมทางความคิด และการตรวจสอบผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วย Schraw & Dennison (1994, pp. 460-475) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน หมายถึง วิธีการใช้กระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ และการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองและ Omood (2000)

ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน หมายถึง วิธีการนำกระบวนการของความรู้และความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับกระบวนการทางความคิดของตนและผลจากความพยายามของตนในอันที่จะจัดระเบียบกระบวนการทางความคิดเหล่านั้นให้เกิดการเรียนรู้และจดจำให้ได้มากที่สุด

สำหรับไทยนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ทิศนา แคมมณีและคณะ (2544, น. 54) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน เป็นวิธีการควบคุมการรู้คิดของตนเอง คือ การรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการทำอะไร อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินการคิดของตนเองและใช้ความรู้นั้นในการควบคุมหรือปรับการกระทำของตนเอง สุเทียบ ละอองทอง (2545, น. 15) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นวิธีการใช้ความรู้เกี่ยวกับความคิด และความรู้ที่ใช้ในการจัดระเบียบความคิดและการเรียนรู้เช่นเดียวกับ สุชาติ สุวรรณขาว (2549, น. 48) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นวิธีการหรือขั้นตอนที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายโดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่ง ญัณฐ์ฐนัฐ เกลิมสุข (2550, น. 65) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นการนำความสามารถในการคิดของบุคคลในการรับรู้การคิดพิจารณาไตร่ตรอง และประเมินตนเอง เพื่อให้การคิดเป็นระบบ เกิดความเข้าใจและมั่นใจว่างานที่ทำบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และชัชวาล มั่นเทศสวรรค์ (2550, น.13) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ควบคุมกระบวนการทางความคิด สติปัญญา และพฤติกรรมของตนเอง โดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์มีอิสรภาพในการเรียนรู้ สามารถควบคุมและประเมินตนเองได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategies) หมายถึงวิธีการนำความรู้และกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานกับประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจ และการประเมินผล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน

การใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ในการสอนอ่านมีพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาจากทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม (Cognitive theory) โดย Eggen & Kauchak (1999) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางความคิด ที่คนเราใช้ในความพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บนโลก กระบวนการเหล่านี้ใช้สำหรับการเรียนรู้สิ่งที่มีธรรมชาติ เช่น การจดจำจำนวนเลขโทรศัพท์ จนกระทั่งการเรียนรู้ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีรายละเอียดมากมาย ซึ่งตามทัศนคติของนักจิตวิทยากลุ่มพุทธินิยม

เชื่อว่าการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงของสมองของบุคคล ซึ่งทำให้สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ โครงสร้างทางสมองเหล่านี้ รวมถึงความรู้ ความเชื่อ เป้าหมาย ความคาดหวังและองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งมีอยู่ในสมองของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแบบนี้นี้เน้นให้ความสำคัญของกระบวนการทางสมอง เช่น การให้เหตุผล และเน้นในสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กระบวนการเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้สติปัญญาในการตีความและจัดระเบียบข้อมูล และ Graves & Juel (1996) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม เป็นแนวคิดที่ว่า สมองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ จึงเน้นศึกษากระบวนการคิด ของผู้เรียน และเชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมที่ต้องร่วมคิดในการกระทำต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ได้ตอบเท่านั้นขณะที่เรียนรู้ โดยเชื่อว่าการอ่านก็เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านต้องใช้การคิดเป็นอย่างมาก เพราะความหมายที่สร้างสรรค์ขึ้นจากบทอ่านนั้นได้รับอิทธิพลอย่างมาก จากกระบวนการทางสมองที่ผู้อ่านทุ่มเทให้กับกระบวนการอ่าน

จากแนวคิดสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนสามารถเพิ่มเติมมโนคติและความคิดของตนเองโดยเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่รู้อยู่เดิมกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่

2. ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema theory) โดย Bartlett (1976) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นความเชื่อที่ว่า ความรู้ของคนเราจะรับการรวบรวมเป็นหน่วยเรียกว่า โครงสร้างความรู้ ซึ่งเป็นหน่วยความรู้ที่ได้รับการเรียบเรียงขึ้นจากความรู้ที่เราเกี่ยวข้องกับผู้คน สิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ กระบวนการ มโนคติ และสิ่งต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานให้เกิดการเรียนรู้ และกล่าวว่าโครงสร้างความรู้เป็นที่รวบรวมความรู้ของคนเรา ถ้าหากว่าผู้อ่านมีเครือข่ายโครงสร้างความรู้ที่รวบรวมไว้อย่างหลากหลาย ก็จะมีความพร้อมสูงในการเลือกสิ่งมาใช้ ถ้าหากเรามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งยิ่งมากก็จะง่ายขึ้นในการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องนั้นๆ และจะยิ่งเรียนรู้ได้มากขึ้นซึ่ง Piaget (1970) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเติบโตทางสติปัญญาเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนจัดจำแนกจำพวก ทางด้านความคิดหรือโครงสร้างความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยมโนคติเกี่ยวกับสิ่งของและเหตุการณ์ ที่มีคุณลักษณะทั่วไปหรือคุณลักษณะเฉพาะบางประการร่วมกันเมื่อคนเรามีประสบการณ์เกี่ยวกับ สิ่งใหม่หรือสิ่งที่เราไม่คุ้นเคย จะเกิดการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จัดจำพวกไว้แล้วถ้ามีลักษณะผสม กลมกลืนกัน ก็จะเพิ่มความรู้ใหม่เข้ากับ โครงสร้างความรู้ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความรู้เก่า ด้วยความรู้ใหม่ โดยวิธีการนี้โครงสร้างความรู้ที่จัดตั้งขึ้นจะมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น Graves & Juel (1996) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นมโนคติหนึ่งที่สำคัญ โดยทฤษฎีนี้ให้ความสนใจทางด้านความรู้ ที่มีอยู่ในสมองของคนเรา และสำคัญของความรู้เหล่านี้ที่มีต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยเชื่อว่าความรู้ จะถูกรวบรวมในโครงสร้างที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ เรียกว่า โครงสร้างความรู้ซึ่ง Anderson (1984) ได้

กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้สิ่งที่อ่านมีความหมาย สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม พิจารณาความสำคัญของความสัมพันธ์ของข้อมูลในบทอ่าน การสรุปโดยนัย และการจดจำ เช่นเดียวกับ Adams & Bruce (1982) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการอ่านมี 3 ชนิด ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บนโลก ความรู้เกี่ยวกับลักษณะการเรียบเรียงบทอ่าน และความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และ Carrell (1989) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เป็นทฤษฎีที่ใช้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรู้เดิมมีบทบาทสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้อ่าน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่อ่านกับความรู้เดิม การเข้าใจเพียงแต่ระดับคำ ประโยค หรือเนื้อเรื่อง เป็นเพียงการเข้าใจ โดยอาศัยความรู้ทางภาษาศาสตร์เท่านั้นและการตีความต้องใช้การบูรณาการความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและสารสนเทศที่ปรากฏในบทอ่าน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ มีแนวคิดที่ว่า การอ่านเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับบทอ่าน โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านบทอ่านต่างๆ ได้อย่างดี รวมไปถึงมีการวางแผนเพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการอ่าน มีการประเมินการอ่านของตนเองเป็นระยะเพื่อตรวจสอบว่าการอ่านนั้นตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ

ความสำคัญของยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่าน

การสอนอ่านภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้อ่าน ที่มีความสามารถในการจัดระเบียบและควบคุมตนเองได้ ซึ่งการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและการควบคุมการอ่านของตนเองได้นั้นต้องอาศัยยุทธวิธีการเรียนรู้และเมตาคอกนิชัน น้อยคนนักที่จะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เมื่อนำยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ไปประยุกต์ใช้ในการสอนอ่าน ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะใช้วิธีต่างๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ คาดเดาผลที่เกิดขึ้นและประเมินประสิทธิภาพในการอ่าน เพื่อช่วยให้ตระหนักถึงสิ่งที่กำลังอ่าน รวมทั้งรู้ว่าจะอ่านอย่างไร โดยมีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของ ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่าน ไว้หลายคนว่ามีความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนอ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้การอ่านบรรลุวัตถุประสงค์ โดยเริ่มจากการให้ความรู้เมตาคอกนิชันแล้วตามด้วยการใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการอ่าน ซึ่ง Mcneil (1984, pp. 83-84) ได้กล่าวว่าความสำคัญของยุทธวิธีเมตาคอกนิชันนั้นมีความสำคัญในการสอนให้นักเรียนมีสติในการควบคุมการใช้ยุทธวิธีในการอ่าน และควบคุมตนเองในขณะที่อ่าน จึงทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ ยุทธวิธีในการสอนอ่านที่ถูกต้องทำให้ประสบผลสำเร็จในการอ่าน Rubin (1993, pp. 105-108) ได้กล่าวว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันมีบทบาทสำคัญต่อผู้อ่านเป็นอย่างมาก สามารถช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้อย่างรู้ตัว ตลอดจนสามารถที่จะแก้ปัญหาในการเรียนทำให้เข้าใจในบทอ่านดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันยังช่วยให้

นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วย (ถิรนนท์ แซ่เอี้ยว และกิตติพงษ์ ลือนาม, 2556) ดังนั้นผู้สอนควรเชื่อมโยงยุทธวิธีเมตาคอกนิชันเข้ากับการอ่าน เพื่อการพัฒนาการอ่านที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน

จากที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันนั้นมีความสำคัญต่อการสอนอ่านภาษาไทย คือ เป็นวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีการวางแผนการอ่าน เลือกยุทธวิธีการอ่านได้ถูกต้องเหมาะสม มีการควบคุมและการตรวจสอบตนเองในขณะที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านด้วยตนเอง และมีประสิทธิภาพในการอ่าน

องค์ประกอบของยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน

มีนักการศึกษาได้เสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategies) ไว้ดังนี้

Baker (1984, pp. 501-503) และ Brown (1987, p. 625) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันมี 2 องค์ประกอบคือ

1. การตระหนักรู้ตนเอง (Awareness) เป็นการตระหนักรู้ถึงทักษะ กลวิธีและแหล่งข้อมูลที่ทำเป็นต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้ว่าต้องทำอะไร เป็นเรื่องของการที่บุคคลรู้ถึงสิ่งที่ตนเองคิดและความสอดคล้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการแสดงออกในสิ่งที่รู้ออกมา โดยการอธิบายให้ผู้ฟังได้ สามารถสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้นั้น มีวิธีจำสิ่งนั้นได้ง่าย ตลอดจนการทบทวนทดสอบ การวางแผน และการจดบันทึกความสามารถในกระบวนการสะท้อนความคิดของตนเองออกมา ในขณะที่อ่านเรื่องราว หรือการคิดแก้ปัญหา เป็นทักษะที่จะทำให้บุคคลทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะจะทำให้รู้ว่าจะงานนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การอ่าน การแก้ปัญหา หรืองานอื่นใดที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ว่าจะต้องประกอบด้วยสิ่งใดบ้างที่จะทำให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การกำกับควบคุมตนเอง (Self-regulation) เป็นการเรียนรู้ว่าจะทำงานนั้นอย่างไรและเมื่อไร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ เป็นกลวิธีในการกำกับตนเองในขณะที่กำลังคิดแก้ปัญหา ซึ่งรวมถึงการพิจารณาว่ามีความเข้าใจในสิ่งนั้นหรือไม่ การประเมินความพยายามในการทำงาน การวางแผน และขั้นตอนในการทำงาน การทดสอบวิธีการที่ใช้การตัดสินใจในการใช้เวลา การใช้ความสามารถที่มีอยู่ และการเปลี่ยนไปใช้กลวิธีอื่นเพื่อให้แก้ปัญหาได้

Jacobowitz (1987, pp. 258-259) กล่าวว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การประเมินตนเอง (Self-appraisal) หมายถึง การประเมินที่บุคคลนั้นๆ รู้เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และหมายถึง ความสามารถ ความรู้หรืออาจจะเกี่ยวข้องการประเมินงานหรือการพิจารณา กลวิธีที่จะนำมาใช้ และการประเมินกระบวนการคิดในการประเมินตนเองซึ่งประกอบด้วย

1.1 การที่ผู้อ่านมีความรู้แจ้ง ต่อกระบวนการที่นำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจ เช่น ผู้อ่านรู้ว่าชื่อเรื่องนั้นตนเองคุ้นเคยมาก่อน และรู้ว่าความรู้เดิม ส่งผลต่อความเร็วในการอ่าน และมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจบทอ่าน

1.2 ความรู้ในขั้นตอนนี้คือ ความตระหนักรู้ในกระบวนการคิด เช่น นักเรียนรู้ว่าจะอ่านอย่างไรบ้าง เพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องได้อย่างไร และรู้ว่าจะใช้บริบทช่วย ในการเดาความหมายของคำศัพท์ได้อย่างไร ตลอดจนรู้ว่าจะสามารถสรุปเรื่องในขณะที่อ่านได้อย่างไร ซึ่งความตระหนักรู้ในกระบวนการพุทธิพิสัยนี้เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลวิธีเมตาคอกนิชัน

1.3 ความรู้ในเงื่อนไข คือ ความตระหนักรู้ถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เช่น ทำไมกลวิธีนี้จึงมีประสิทธิภาพ เมื่อไรที่ควรนำกลวิธีนั้นไปประยุกต์ใช้ และรู้ว่ากลวิธีนั้นๆ เหมาะสมที่จะนำไปใช้

2. การจัดการตนเอง (Self-management) หมายถึง ลักษณะเชิงรุกที่ผู้อ่านนำความรู้ที่มีไปสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยกระบวนการจัดการตนเองต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมการควบคุมการคิดของตน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผน หมายถึง การเชื่อมต่อกลวิธีพุทธิพิสัยไปสู่เป้าหมายด้านพุทธิพิสัย เช่น ผู้อ่านที่เก่งจะปรับอัตราเร็วในการอ่าน และมาตรฐานของความเข้าใจในการอ่าน โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของงาน และภาระงานที่ผู้อ่านต้องทำ

2.2 การประเมินผล เช่น ผู้อ่านสามารถประเมินความเข้าใจในขณะที่หยุดอ่าน สามารถถอดความตอบคำถามจากบทอ่าน และสรุปข้อมูลจากบทอ่าน

2.3 การควบคุมตนเอง ในการจัดการกระบวนการคิดผู้อ่านมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบติดตามความก้าวหน้า จากนั้นทบทวนหรือปรับเปลี่ยน แผนและกลวิธีต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับว่าผู้อ่านทำงานได้ดีเพียงใด การควบคุมตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนตามจุดประสงค์ของภาระงาน ตลอดจนความสำเร็จ และความล้มเหลวในการอ่านของตน

Cross and Paris (1998, pp. 131-142) กล่าวว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการอ่านแบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความคิด (Self-appraisals of One's knowledge about Cognition) ประกอบด้วย การรู้ลักษณะและสภาพของงาน มีความรู้ในการใช้ทักษะใด หรือการประยุกต์ใช้ทักษะนั้นอย่างไร จะนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ และมีความรู้ความเข้าใจถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดของยุทธวิธีแต่ละวิธี รู้ว่าจะใช้ยุทธวิธีนั้นเมื่อไหร่

2. องค์ประกอบด้านการจัดการเกี่ยวกับการคิดของตนเอง (Self-management of One's Thinking) ประกอบด้วย

- 2.1 การวางแผน (Planning) เป็นการคัดเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมในขณะทำกิจกรรมการอ่าน
- 2.2 การกำกับ (Regulation) เป็นการควบคุมและกำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมการอ่าน
- 2.3 การประเมิน (Evaluation) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความสามารถของตนเองเพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ในขั้นต่อไป

Flawell (1976, pp. 234-243) กล่าวว่า ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ในการอ่าน แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ โดยยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน เป็นการตรวจสอบตนเองอย่างมีสติหรือรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา และตรวจสอบเป็นระยะๆ ว่าเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการเลือกใช้และประยุกต์ใช้ยุทธวิธีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมเมื่อจำเป็น ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) มีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมหนึ่งๆ ไม่ว่าเป้าหมายนั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้อื่นหรือตนเองก็ตาม และต้องมีแผนการอันนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบตนเองเพื่อกำกับตนเองในการปฏิบัติภาระงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้
3. กลวิธีเชิงพุทธิพิสัย (Cognitive Strategy) และกลวิธีจิตพิสัย (Affective Strategy) เพื่อใช้ในการกำกับปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้สติปัญญาให้ลุล่วงอย่างประสบผลสำเร็จ
4. การตระหนัก (Awareness) เป็นการมีสติสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นภายในใจของแต่ละบุคคล และบุคคลนั้นรู้ตัวว่าทำอะไรอยู่

นอกจากนี้จากผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดการรู้คิด พบว่า องค์ประกอบของเมตาคอกนิชัน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคคล ด้านงาน ด้านยุทธวิธี ด้านการวางแผน ด้านตรวจสอบ และด้านการประเมินผล (ปวีรสา วิไลลักษณ์ และบัณฑิตา อินสมบัติ, 2556)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสอนอ่านตามยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategies) มี 2 องค์ประกอบคือ

1. การตระหนักรู้ในตนเอง เกี่ยวกับการนำสิ่งที่ตนเองคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาใช้ในการทำความเข้าใจบทอ่าน เพื่อคาดเดาถึงใจความสำคัญของเรื่องที่จะอ่านจากการเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นความรู้เดิมของผู้อ่านโดยใช้การอภิปราย ซึ่งอาจจะให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่รู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะอ่าน หรือครูอภิปรายกับผู้เรียน นอกจากนี้ครูอาจจัดเตรียมพื้นความรู้ที่จำเป็นสำหรับการอ่านให้กับผู้เรียน

2. การจัดการตนเอง เกี่ยวกับ

2.1 การวางแผนการอ่าน โดยมีการกำหนดจุดประสงค์ของการอ่านที่ชัดเจน และเลือกวิธีการอ่านในการอ่านบทอ่านอย่างเหมาะสม โดยการตั้งคำถาม ซึ่งผู้เรียนควรจะได้รับการศึกษาวิธีนี้อย่างมาก เนื่องจากการวางแผนการอ่านเป็นแนวทางหลักในการอ่านให้ประสบผลสำเร็จ คำถามที่ใช้ถามผู้เรียน อาจใช้ถามรายละเอียดในเรื่องใจความสำคัญ เพื่อโยงไปยังจุดมุ่งหมายการอ่าน

2.2 การควบคุมตรวจสอบ โดยมีการตรวจสอบความก้าวหน้าในการอ่านของตนเองตลอดเวลา ในขณะที่อ่านบทอ่าน โดยการตั้งคำถาม ถามตนเองจากเนื้อเรื่องที่อ่าน เพื่อควบคุมความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองในการอ่านบทอ่าน โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้คือ การอ่านแล้วหยุดเป็นช่วงๆ เพื่อสรุปย่อ และทบทวนใจความสำคัญ วางแผนในการทำนายใหม่ เนื่องจากว่าในขณะที่อ่าน ผู้อ่านพยายามหาคำตอบที่ได้ทำนายไว้ตั้งแต่ตอนแรกและเมื่อค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ก็จะต้องปรับการคาดเดาใหม่

2.3 การประเมินผลการอ่าน โดยประเมินความสามารถของตนเองในการอ่านบทอ่าน ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านบทอ่านนั้นๆ หรือไม่ โดยย่อบทอ่านทั้งหมดเอาแต่ใจความสำคัญ อาจใช้คำถามการอภิปรายกลุ่ม หรือการเขียนสรุปเป็นรายบุคคล

บทสรุป

ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategies) ในปัจจุบันเริ่มมีอย่างแพร่หลาย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับการสอนอ่านตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน การสอนอ่านภาษาไทย โดยใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยใช้เป็นยุทธวิธีในการสอนอ่าน เพื่อให้เกิดการคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านที่แตกต่างไปจากแนวความคิดเดิมที่เคยมี โดยจัดการสอนอ่านผ่านการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ มีการวางแผนเลือกวิธีการอ่านที่เหมาะสม มีจุดมุ่งหมายของการอ่าน มีการกำกับตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน และมีการประเมินผลการอ่านเพื่อนำไปใช้ในการอ่านครั้งต่อไป ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน จึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการช่วยให้ผู้อ่านแก้ปัญหาการอ่านของตนได้เป็นอย่างดี ซึ่งความสำคัญของยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน ในการสอนอ่านที่กล่าวมานั้นเป็นยุทธวิธีที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล มั่นเทศสุวรรณค์. (2552). การใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับกำลังพัฒนา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ณัฏฐ์ธัญญ์ เฉลิมสุข. (2550). การสร้างแบบวัดการคิดแบบเมตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 กรณีศึกษา:

จังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์คุณูปกต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ถิรนนท์ แซ่เอี้ยว และกิตติพงษ์ ลือนาม. (2556, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ฟังก์ชันและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ,
3(4), 101-103.

ทิสนา แวมมณี, และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.

ธวัชพร หอมวงษ์. (2541). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านโดยใช้เทคนิคเมตาคอกนิชัน. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ปาริศา วิไลลักษณ์ และบัณฑิตา อินสมบัติ. (2556, กันยายน-ธันวาคม). การสร้างแบบวัดการรู้คิดของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์,
8(24), 107-119.

ศุภัสรา ทองโพธิ์. (2550). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สุชาติ สุวรรณขาว. (2545). การศึกษาผลวิธีการฝึกอ่านแบบกลวิธีรับรู้การเรียนรู้เพื่อสร้างใจความ
สำคัญจากบทอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

สุเทียบ ละอองทอง. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้
ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรคุณูปกต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

Adams, M. B., B. (1982). *Background knowledge and reading comprehension*. New York:
International Reading Association.

Anderson, R. C., P. (1984). *A schema theories view of reading comprehension*. New York: Longman.

Baker, L. B., A. (1984). *Metacognitive skill of reading: Handbook of reading research*. New York:
Longman.

Barrett, J. A. (1976). *Teacher's handbook of reading*. New York: Middlese Penguin Book.

- Brown, A. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other more mysterious mechanisms. In F.E. Weinert, & R.H. Kluwe (Eds). *Metacognition, motivation, and understanding*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Carrell, L. (1989). Metacognitive awareness and second language reading. *The Modern Language Journal*, 30(3), 20-27.
- Cross, D. R., and Paris, S. G. (1988). Developmental and instructional analyses of children's metacognition and reading comprehension. *J. Educ. Psychol*, 80, 131-142.
